A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2008. április 3. *

A C-346/06. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberlandesgericht Celle (Németország) a Bírósághoz 2006. augusztus 11-én érkezett 2006. augusztus 3-i határozatával terjesztett elő az előtte

Dirk Rüffert, az Objekt und Bauregie GmbH & Co. KG csődvagyonkezelője minőségében eljárva

és

a **Land Niedersachsen**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök (előadó), J. Makarczyk, P. Kūris, J.-C. Bonichot és C. Toader bírák,

* Az eljárás nyelve: német.

főtanácsnok: Y. Bot,
hivatalvezető: Fülöp B. tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2007. július 5-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Land Niedersachsen képviseletében R. Thode Rechtsanwalt,

– a német kormány képviseletében M. Lumma, meghatalmazotti minőségben,

– a belga kormány képviseletében A. Hubert, meghatalmazotti minőségben,

– a dán kormány képviseletében J. Bering Liisberg, meghatalmazotti minőségben,

– a francia kormány képviseletében G. de Bergues és O. Christmann, meghatalmazotti minőségben,

– Írország képviseletében D. O'Hagan, meghatalmazotti minőségben, segítői: N. Travers BL és B. O'Moore SC,

– a ciprusi kormány képviseletében E. Neofitou, meghatalmazotti minőségben,

– az osztrák kormány képviseletében M. Fruhmann, meghatalmazotti minőségben,

– a lengyel kormány képviseletében E. Ośniecka-Tamecka és M. Szymańska, meghatalmazotti minőségben, valamint A. Dzięcielak szakértő,

– a finn kormány képviseletében E. Bygglin, meghatalmazotti minőségben,

– a norvég kormány képviseletében A. Eide és E. Sivertsen, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében E. Traversa és C. Ladenburger, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2007. szeptember 20-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EK 49. cikk értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az Objekt und Bauregie GmbH & Co. KG (a továbbiakban: Objekt und Bauregie) csődvagyonkezelőjeként eljáró M. Rüffert és a Land Niedersachsen (a továbbiakban: Alsó-Szászország tartomány) között ez utóbbi és az említett társaság között létrejött vállalkozási szerződés felmondásával kapcsolatos eljárás keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 A munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló, 1996. december 16-i 96/71/EK európai parlamenti és tanácsi irányelve (HL L 18., 1. o., magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 2. kötet, 431. o.) „Hatály" című 1. cikkében előírja:

„(1) Ezt az irányelvet arra, a tagállamban letelepedett vállalkozásra kell alkalmazni, amely a szolgáltatások transznacionális nyújtása keretében munkavállalókat küld egy másik tagállam területére a (3) bekezdéssel összhangban.

[…]

(3) Ezt az irányelvet akkor kell alkalmazni, ha az (1) bekezdésben említett vállalkozás az alábbi transznacionális intézkedések valamelyikét megteszi:

a) munkavállalókat küld ki egy tagállam területére saját nevében és saját irányítása alatt, a kiküldő vállalkozás és a szolgáltatásnak az adott tagállamban működő

címzettje között létrejött szerződés alapján, feltéve hogy a kiküldő vállalkozás és a munkavállaló a kiküldetés idején munkaviszonyban áll egymással;

[…]”

4 A 96/71 irányelv „Munkaviszonyra vonatkozó szabályok” című 3. cikke értelmében:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy bármelyik állam jogát is kell alkalmazni a munkaviszonyra, az 1. cikk (1) bekezdésében említett vállalkozások biztosítják a területükön kiküldetésben lévő munkavállalóknak az alábbi kérdésekkel kapcsolatos, munkaviszonyra vonatkozó szabályokat, amelyeket a munkavégzés helye szerinti tagállamban:

– törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezés, illetve

– olyan kollektív megállapodás vagy választott bírósági határozat állapít meg, amelyet a (8) bekezdés értelmében általánosan alkalmazandónak nyilvánítottak, amennyiben azok a mellékletben említett tevékenységekre vonatkoznak:

[…]

c) minimális bérszint, beleértve a túlóradíjakat; ez a pont nem vonatkozik a kiegészítő foglalkozási nyugdíjrendszerekre;

[…]

Ennek az irányelvnek az alkalmazásában az 1. cikk c) pontjában említett minimális bérszint fogalmát annak a tagállamnak a nemzeti jogszabályai, illetve gyakorlata határozzák meg, amelynek a területén a munkavállaló kiküldetésben tartózkodik.

[…]

(7) Az (1)–(6) bekezdés nem akadályozza a munkaviszonyra vonatkozó, a munkavállalók számára kedvezőbb szabályok alkalmazását.

[…]

(8) »Általánosan alkalmazandónak nyilvánított kollektív megállapodás vagy választott bírósági határozat« az a kollektív megállapodás vagy választott bírósági határozat, amelyet a területi hatálya alá tartozó valamennyi vállalkozásnak be kell tartania az érintett szakmában vagy iparágban.

A kollektív megállapodásokat vagy választott bírósági határozatokat az első albekezdés értelmében általánosan alkalmazandónak nyilvánító rendszer hiányában a tagállamok, ha úgy döntenek, a következőket veszik alapul:

– kollektív megállapodások vagy választott bírósági határozatok, amelyeket ezek területi hatálya alá és az érintett szakmába vagy iparágba tartozó hasonló vállalkozásokra alkalmaznak, illetve

– kollektív megállapodások, amelyeket a szociális partnerek legreprezentatívabb szervezetei nemzeti szinten kötöttek, és amelyeket az egész ország területén alkalmaznak;

feltéve hogy az 1. cikkben említett vállalkozásokra való alkalmazásuk biztosítja az e cikk (1) bekezdésének első albekezdésében felsorolt ügyek tekintetében az említett vállalkozások közötti, valamint az ebben az albekezdésben említett más, hasonló helyzetben lévő vállalkozások közötti egyenlő bánásmódot.

[…]”

A nemzeti szabályozás

5 Alsó-Szászország tartomány közbeszerzési eljárások odaítéléséről szóló törvénye (Landesvergabegesetz Nds., a továbbiakban: a tartományi törvény) előírásokat tartalmaz a közbeszerzési szerződések odaítélésére vonatkozóan, amennyiben a szerződés legalább 10 000 euró értékű. E törvény preambuluma előírja:

„E törvény azon versenytorzulások megakadályozását célozza, amelyek az építőipar és az állami helyi érdekű személyszállítás területén az alacsony munkabérért foglalkoztatott munkaerő alkalmazása eredményeképpen keletkeznek, és csökkenti a szociális biztonsági rendszerek terheit. E cél érdekében e törvény előírja, hogy az ajánlatkérők az építési műveletekhez kapcsolódó, valamint az állami helyi érdekű személyszállításra irányuló közbeszerzési szerződéseket csak olyan vállalkozásoknak ítélhetik oda, amelyek a kollektív szerződésben meghatározott munkabért a teljesítés helyén kifizetik.

[…]”

6 A tartományi törvény „Kötelezettségvállalás a kollektív szerződések betartására” című 3. §-ának (1) bekezdése értelmében:

„(1) Az építési munkákra irányuló közbeszerzési szerződések csak olyan vállalkozásoknak ítélhetők oda, amelyek az ajánlattételkor írásban kötelezettséget vállalnak arra, hogy a munkavállalóik számára e munkák elvégzéséért legalább a teljesítés helyén kollektív szerződésben előírt munkabért a kollektív szerződésben előírt időpontban kifizetik. Az első mondat alkalmazásában építési munkáknak kell tekinteni az építési főipari és az építési mellékipari munkákat. Az első mondat hatálya

kiterjed az állami helyi érdekű személyszállítás terén a közlekedési szolgáltatásokhoz kapcsolódó közbeszerzési szerződések odaítélésére is.”

7 Az említett törvény „Alvállalkozók alkalmazása” című 4. §-ának (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A nyertes ajánlattevő a vállalkozására bízott munka teljesítésével csak akkor bízhat meg alvállalkozókat, ha az ajánlatkérő a konkrét esetre vonatkozóan írásos hozzájárulást ad. Az ajánlattevők kötelesek már az ajánlattételkor közölni, hogy mely munkákkal kíván alvállalkozókat megbízni. A munka alvállalkozókra bízása esetén az ajánlattevőnek arra is kötelezettséget kell vállalnia, hogy a 3. és 4. §-ban, valamint a 7. § (2) bekezdésében a nyertes ajánlattevőre vonatkozóan meghatározott kötelezettségeket az alvállalkozók számára is kötelezővé teszi, és ellenőrzi e kötelezettségeknek az alvállalkozók által történő betartását.”

8 Ugyanezen törvény „Igazolások” című 6. cikke előírja:

„(1) Az ajánlatot ki kell zárni az értékelésből, amennyiben az ajánlattevő nem nyújtja be a következőket:

[…]

3. a 3. §-ban foglalt kötelezettségvállalást a kollektív szerződések betartására.

[…]

(2) Amennyiben a szerződés teljesítésének egy részével alvállalkozót kívánnak megbízni, a szerződés odaítélésekor be kell nyújtani az alvállalkozóra vonatkozó, az (1) bekezdés szerinti igazolásokat is."

9 A tartományi törvény „Szankciók" című 8. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A 3. és 4. §, valamint a 7. § (2) bekezdése által előírt kötelezettségek betartásának biztosítása érdekében az ajánlatkérőnek minden felróható kötelezettségszegés esetére a szerződés értéke 1%-ának megfelelő összegű, több kötelezettségszegés esetén a szerződés értékének 10%-áig terjedő összegű kötbért kell kikötnie a nyertes ajánlattevővel szemben. A nyertes ajánlattevő az első mondatban meghatározott kötbért abban az esetben is köteles megfizetni, ha a kötelezettségszegést az általa megbízott valamely alvállalkozó, vagy ezen alvállalkozók által megbízott további alvállalkozók követték el, kivéve ha a nyertes ajánlattevő a kötelezettségszegésről nem tudott, és nem is kellett arról tudnia. Amennyiben a szerződésben előírt kötbér aránytalanul magas, azt az ajánlatkérő a nyertes ajánlattevő kérelmére a megfelelő összegre szállíthatja le.

(2) Az ajánlatkérő és a nyertes ajánlattevő megállapodik abban, hogy a 3. §-ban meghatározott követelmények teljesítésének a nyertes ajánlattevő vagy alvállalkozója által történő elmulasztása, valamint a 4. §-ban és a 7. § (2) bekezdésében előírt kötelezettségek súlyos gondatlanságból eredő vagy ismételt megsértése az ajánlatkérőt azonnali hatályú felmondásra jogosítja fel.

(3) Amennyiben valamely vállalkozás bizonyíthatóan legalább súlyos gondatlanságból, vagy ismételten megszegi az e törvényben foglalt kötelezettségeket, az ajánlatkérők a vállalkozást az adott illetékességi területükön a közbeszerzési szerződés odaítéléséből egy évig terjedő időszakra kizárhatják.

[…]"

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

10 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból megállapítható, hogy Alsó-Szászország tartomány 2003 őszén nyilvános ajánlati felhívást követően az alperesnek odaítélt egy szerződést a Göttingen-Rosdorf büntetés-végrehajtási intézet megépítése keretében a szerkezeti munkákra vonatkozóan. A szerződés értéke 8 493 331 euró plusz HÉA volt. A szerződés tartalmazta a kollektív szerződések betartására és különösen az arra vonatkozó kötelezettségvállalást, hogy az építési területen foglalkoztatott munkavállalók részére megfizetik legalább a reprezentatív kollektív szerződések listáján 1. „Építőipar" pont alatt szereplő kollektív szerződés (a továbbiakban: építőipari kollektív szerződés) szerint a teljesítés helyén hatályos minimálbért.

11 Az Objekt und Bauregie egy Lengyelországban letelepedett vállalkozást vett igénybe alvállalkozóként. 2004 nyarán e vállalkozás tekintetében felmerült annak gyanúja, hogy az az építkezésen az építőipari kollektív szerződésben meghatározottnál alacsonyabb munkabérért alkalmazott munkavállalókat. A vizsgálat megkezdése után mind az Objekt und Bauregie, mind Alsó-Szászország tartomány felmondta a közöttük létrejött vállalkozói szerződést. Ez utóbbi e felmondást többek között arra alapította, hogy az Objekt und Bauregie megszegte az említett kollektív szerződés betartására vonatkozó szerződéses kötelezettségvállalást. A Lengyelországban letelepedett vállalkozás fő felelősével szemben büntetőparancsot bocsátottak ki, amely azt a kifogást tartalmazta, hogy az építkezésen alkalmazott 53 munkavállaló számára csak az előírt minimálbér 46,57%-át fizették meg.

12 Első fokon a Landgericht Hannover megállapította, hogy az Objekt und Bauregie-nek a vállalkozási szerződésből eredő munkadíj-követelése az Alsó-Szászország tartománynak járó 84 934,31 euró (a szerződés értékének 1%-a) mértékű kötbérigény erejéig az Alsó-Szászország tartomány által alkalmazott beszámítás következtében megszűnt. E társaság kérelmét ezen felüli részében a Landgericht elutasította.

13 Az eljárást másodfokon elbíráló kérdést előterjesztő bíróság megítélése szerint a jogvita eldöntése attól függ, hogy e bíróságnak el kell-e tekintenie a tartományi törvénynek, és különösen a törvény 8. §-a (1) bekezdésének alkalmazásától azon oknál fogva, hogy a törvény ellentétes a szolgáltatásnyújtás szabadságával, amelyet az EK 49. cikk ír elő.

14 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a kollektív szerződés betartására vonatkozó kötelezettségvállalásnak az a következménye, hogy a más tagállambeli építési vállalkozásoknak a munkavállalóik számára fizetett munkabért hozzá kell igazítaniuk a szerződés teljesítésének a Németországban található helye szerinti, rendszerint magasabb bérszinthez. E követelmény miatt e vállalkozások elveszítik a kisebb bérköltségeikből eredő versenyelőnyüket. A kollektív szerződés betartására vonatkozó kötelezettségvállalás ezért akadályt jelent a Németországi Szövetségi Köztársaságon kívüli más tagállambeli vállalkozások vagy személyek számára.

15 Egyébiránt a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azon kérdést illetően, hogy a kollektív szerződések betartására vonatkozó kötelezettséget közérdeken alapuló kényszerítő ok igazolja-e. Különösen az ilyen kötelezettség túlmegy azon a mértéken, amely a munkavállalók védelméhez szükséges. A munkavállalók védelméhez szükséges mértéket a kötelező minimálbér állapítja meg, amely Németországban a munkavállalók kiküldetéséről szóló 1996. február 26-i törvény (Arbeitnehmer-Entsendegesetz, BGBl. 1996. I., 227. o., a továbbiakban: AEntG) alkalmazásából következik. A külföldi munkavállalók tekintetében a kollektív szerződés betartására vonatkozó kötelezettségvállalás éppen nem a német munkavállalókkal ténylegesen azonos helyzetet eredményez, hanem megakadályozza, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaságon kívüli más tagállam munkavállalóit ez utóbbi területén foglalkoztassák, mivel a munkaadójuk költségelőnyét a versenyben nem érvényesítheti.

16 Mivel az előtte folyamatban lévő jogvita megoldásához az EK 49. cikk értelmezése szükséges, az Oberlandesgericht Celle úgy döntött, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„A szolgáltatásnyújtás EK-Szerződésben előírt szabadsága indokolatlan korlátozásának minősül-e, ha az ajánlatkérő számára törvény írja elő, hogy az építési munkákra irányuló közbeszerzési szerződéseket csak olyan vállalkozásoknak ítélheti oda, amelyek az ajánlattételkor írásban kötelezettséget vállalnak arra, hogy munkavállalóik számára e munkák elvégzéséért legalább a teljesítés helyén kollektív szerződésben előírt munkabért megfizetik?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

17 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az alapügyben fennállóhoz hasonló helyzetben az EK 49. cikkel ellentétes-e a valamely tagállam hatósága által elfogadott törvényi rendelkezés, amely az ajánlatkérő számára előírja, hogy az építési munkákra irányuló közbeszerzési szerződéseket csak olyan ajánlattevőknek ítélheti oda, amelyek az ajánlattételkor írásban kötelezettséget vállalnak arra, hogy munkavállalóik számára e munkák elvégzéséért legalább a teljesítés helyén kollektív szerződésben előírt munkabért megfizetik.

18 Amint azt a Bírósághoz észrevételt benyújtott több kormány, valamint az Európai Közösségek Bizottsága javasolja, ahhoz, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak hasznos választ lehessen adni, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés vizsgálata keretében figyelembe kell venni a 96/71 irányelv rendelkezéseit (lásd ebben az

értelemben a C-60/03. sz. Wolff & Müller ügyben 2004. október 12-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-9553. o.] 27. pontját, valamint a C-275/06. sz. Promusicae-ügyben 2008. január 29-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-271. o.] 42. pontját).

19 Ugyanis ezen irányelv, amint az 1. cikke (3) bekezdésének a) pontjából következik, olyan helyzetekben alkalmazandó, amikor a valamely tagállamban letelepedett vállalkozás határon átnyúló szolgáltatásnyújtás keretében munkavállalókat küld ki egy másik tagállam területére saját nevében és saját irányítása alatt, a kiküldő vállalkozás és a szolgáltatásnak ez utóbbi tagállamban működő címzettje között létrejött szerződés alapján, feltéve hogy e vállalkozás és a munkavállaló a kiküldetés idején munkaviszonyban áll egymással. Márpedig az alapügyben valójában ilyen helyzetről van szó.

20 Egyébiránt, amint azt a főtanácsnok indítványának 64. pontjában hangsúlyozta, a puszta tény, hogy valamely tagállamnak a tartományi törvényhez hasonló jogszabályának nem célja a munkavállalók kiküldetésének szabályozása, nem jár azzal a következménnyel, hogy az alapügyben felmerült helyzethez hasonló esetek ne tartoznának a 96/71 irányelv hatálya alá.

21 A 96/71 irányelv 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének első és második francia bekezdése értelmében a határon átnyúló építőipari szolgáltatásokat illetően a kiküldetésben lévő munkavállalók számára biztosítani kell az e rendelkezés a)–g) pontjában foglalt kérdésekkel kapcsolatos munkaviszonyra vonatkozó szabályokat, amelyek között a c) pontban szerepel a minimális bérszint is. E munkaviszonyra vonatkozó szabályokat törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések, illetve olyan kollektív megállapodás vagy választottbírósági határozat állapítja meg, amelyet általánosan alkalmazandónak nyilvánítottak. Ugyanezen cikk (8) bekezdésének első albekezdése szerint e rendelkezés alkalmazásában kollektív megállapodás vagy választottbírósági határozat az a kollektív megállapodás vagy választottbírósági határozat, amelyet a területi hatálya alá tartozó valamennyi vállalkozásnak be kell tartania az érintett szakmában vagy iparágban.

22 A 96/71 irányelv 3. cikke (8) bekezdésének második albekezdése másfelől lehetőséget ad a tagállamoknak, hogy a kollektív megállapodásokat vagy választottbírósági határozatokat általánosan alkalmazandónak nyilvánító rendszer hiányában azokat a kollektív megállapodásokat vagy választottbírósági határozatokat vegyék alapul, amelyeket az ezek területi hatálya alá tartozó és az érintett szakmába tartozó hasonló vállalkozásokra alkalmaznak, vagy azokat a kollektív megállapodásokat, amelyeket a szociális partnerek legreprezentatívabb szervezetei nemzeti szinten kötöttek, és amelyeket az egész ország területén alkalmaznak.

23 Meg kell vizsgálni, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló intézkedés – amely az Alsó-Szászország tartomány által a közbeszerzések területén elfogadott törvényi rendelkezés, és amelynek célja, hogy többek között az Objekt und Bauregie által alvállalkozóként igénybe vett vállalkozáshoz hasonló vállalkozások számára kötelezővé tegye a szóban forgó bérszintet előíró kollektív szerződést – által előírt bérszintet a jelen ítélet 21. és 22. pontjában leírt módozatok egyike szerint határozták-e meg.

24 Először is a tartományi törvényhez hasonló törvényi rendelkezés – mivel maga nem határozott meg semmilyen minimális bérszintet – nem tekinthető a 96/71 irányelv 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének első franciabekezdése értelmében vett, minimális bérszintet megállapító törvényi rendelkezésnek, amint azt ugyanezen albekezdés c) pontja előírja.

25 Másodszor azon kérdést illetően, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló kollektív szerződés általánosan alkalmazandónak nyilvánított kollektív szerződésnek minősül-e a 96/71 irányelv 3. cikke (1) bekezdése első albekezdése második francia bekezdésének az ugyanezen cikk (8) bekezdésének első albekezdésével összefüggésben vett értelmében, a Bírósághoz benyújtott iratokból megállapítható, hogy az AEntG, amely a 96/71 irányelv átültetésére irányul, a Németországban általánosan alkalmazandónak nyilvánított kollektív szerződések minimális bérekre vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazását kiterjeszti a más tagállamban letelepedett olyan munkáltatókra is, amelyek munkavállalóikat Németországba küldik ki.

26 Márpedig a Bíróság által feltett egyik írásbeli kérdésre válaszolva Alsó-Szászország tartomány megerősítette, hogy az építőipari kollektív szerződés az AEntG értelmében nem minősül általánosan alkalmazandónak nyilvánított kollektív szerződésnek. Egyébiránt a Bírósághoz benyújtott iratok sem tartalmaznak semmilyen utalást, amely arra engedne következtetni, hogy e kollektív szerződést mégis általánosan alkalmazandónak kellene minősíteni a 96/71 irányelv 3. cikke (1) bekezdése első albekezdése második francia bekezdésének az ugyanezen cikk (8) bekezdésének első albekezdésével összefüggésben vett értelmében.

27 Harmadszor a 96/71 irányelv 3. cikke (8) bekezdésének második albekezdését illetően e rendelkezésnek magából a szövegéből következik, hogy az csak a kollektív szerződéseket általánosan alkalmazandónak nyilvánító rendszer hiányában alkalmazandó; ez a Németországi Szövetségi Köztársaság esetében nem áll fenn.

28 Egyébiránt az alapügyben szóban forgóhoz hasonló kollektív szerződés semmi esetre sem tekinthető az említett rendelkezés értelmében vett kollektív szerződésnek, és különösen nem az ugyanezen rendelkezés első francia bekezdésében említett kollektív szerződésnek, amelyet a „területi hatálya alá és az érintett szakmába vagy iparágba tartozó hasonló vállalkozásokra alkalmaznak”.

29 Az alapeljárásban felmerülthöz hasonló körülmények esetén ugyanis az alapügyben szóban forgóhoz hasonló kollektív szerződés kötelező hatálya csak az építőiparnak az e kollektív szerződés területi hatálya alá eső egy részére terjed ki, mivel egyfelől az e kötelező hatályt kimondó jogszabály csak a közbeszerzésekre alkalmazandó, a magánszféra szerződéseinek kizárásával, másfelől az említett kollektív szerződést nem nyilvánították általánosan alkalmazandónak.

30 A fentiekből következik, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló intézkedés nem állapít meg bérszintet valamely, a 96/71 irányelv 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének első és második francia bekezdésében és (8) bekezdésének második albekezdésében előírt módozat szerint.

31 Ennélfogva az ehhez hasonló bérszint nem tekinthető az ugyanezen irányelv 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének c) pontja értelmében vett minimális bérszintnek, amelyet a tagállamok jogosultak ezen irányelv értelmében a más tagállamokban letelepedett vállalkozások számára előírni valamely határon átnyúló szolgáltatásnyújtás keretében (lásd ebben az értelemben a C-341/05. sz. Laval un Partneri ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet [EBHT 2007., I-11767. o.] 70. és 71. pontját).

32 Ugyanígy az ehhez hasonló bérszint nem tekinthető a 96/71 irányelv 3. cikkének (7) bekezdése értelmében a munkaviszonyra vonatkozó, a munkavállalók számára kedvezőbb szabálynak.

33 Az említett rendelkezést különösen nem lehet akként értelmezni, hogy az lehetővé teszi a fogadó tagállam számára, hogy a területén történő szolgáltatásnyújtást olyan munka- és foglalkoztatási feltételek betartásától tegye függővé, amelyek túlmutatnak a minimális védelmet nyújtó kötelező szabályokon. A 96/71 irányelv ugyanis a 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének a)–g) pontja szerinti kérdések tekintetében kifejezetten előírja azt a védelmi szintet, amelynek betartását a fogadó tagállam jogosult megkövetelni a más tagállamokban letelepedett vállalkozásoktól, az említett fogadó tagállam területére kiküldött munkavállalóik javára. Másfelől az ilyen értelmezés megfosztaná az említett irányelvet a hatékony érvényesüléstől (a fent hivatkozott Laval un Partneri ügyben hozott ítélet 80. pontja).

34 Mindezek alapján, valamint a más tagállamokban letelepedett vállalkozások azon lehetőségére is figyelemmel, hogy a fogadó tagállamban önként, különösen a saját

kiküldött személyi állományukkal szemben vállalt kötelezettség keretében csatlakozzanak valamely, esetleg kedvezőbb kollektív szerződéshez, a fogadó tagállam területére kiküldött munkavállalók részére biztosítandó védelem szintje főszabály szerint a 96/71 irányelv 3. cikke (1) bekezdése első albekezdésének a)–g) pontjában előírt szintre korlátozódik, hacsak az említett munkavállalók a származás szerinti tagállamban jogszabály vagy kollektív szerződés alkalmazásából eredően nem részesülnek már eleve olyan munka- és foglalkoztatási feltételekben, amelyek az említett rendelkezés szerinti kérdések vonatkozásában kedvezőbbek (a fent hivatkozott Laval un Partneri ügyben hozott ítélet 81. pontja). Mindazonáltal úgy tűnik, hogy az alapügyben nem áll fenn ez az eset.

35 A fentiekből következik, hogy a 96/71 irányelv értelmében valamely tagállam nem jogosult előírni a más tagállamokban letelepedett vállalkozások számára az alapügyben szóban forgóhoz hasonló intézkedéssel az építőipari kollektív szerződésben előírthoz hasonló bérszintet.

36 A 96/71 irányelv ezen értelmezését támasztja alá annak az EK 49. cikkel összefüggő olvasata is, mivel ezen irányelv célja különösen a szolgáltatások szabad mozgásának megvalósítása, amely a Szerződés által biztosított alapvető szabadságok egyike.

37 Amint azt a főtanácsnok indítványának 103. pontjában megállapította, mivel az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések nyertes ajánlattevőit, és közvetett módon azok alvállalkozóit arra kötelezi, hogy az építőipari kollektív szerződésben előírt minimálbért alkalmazzák, a tartományi törvényhez hasonló jogszabály a más, alacsonyabb minimálbért alkalmazó tagállamban letelepedett szolgáltatókra olyan gazdasági többletterhet róhat, amely alkalmas arra, hogy szolgáltatásaikat a

fogadó tagállamban megakadályozza, gátolja vagy kevésbé vonzóvá tegye. Ennélfogva az alapügyben szóban forgóhoz hasonló intézkedés az EK 49. cikk szerinti korlátozásnak minősülhet.

38 Egyébiránt ellentétben Alsó-Szászország és több, a Bírósághoz észrevételt benyújtó kormány állításával, az ehhez hasonló intézkedés nem tekinthető olyannak, amelyet a munkavállalók védelmének célja indokolhat.

39 Ugyanis amint az a jelen ítélet 29. pontjában is megállapításra került az alapügyben szóban forgóhoz hasonló kollektív szerződésben megállapított bérszintet illetően, az a tartományi törvényhez hasonló jogszabály hatálya alapján csak az építőiparnak egy részére alkalmazandó, mivel egyfelől e jogszabály csak a közbeszerzésekre alkalmazandó, a magánszféra beszerzéseinek kizárásával, másfelől az említett kollektív szerződést nem nyilvánították általánosan alkalmazandónak.

40 Márpedig a Bírósághoz benyújtott iratok nem tartalmaznak semmilyen utalást, amely arra engedne következtetni, hogy az ehhez hasonló bérszintből eredő védelem – amely bérszint, amint a kérdést előterjesztő bíróság is megállapítja, végeredményben meghaladja az AEntG értelmében alkalmazandó minimális bérszintet – csak akkor szükséges az építőiparban foglalkoztatott munkavállaló vonatkozásában, ha ez utóbbit építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződés keretében foglalkoztatják, és nem szükséges, amikor a magánszférába eső szerződés keretében dolgozik.

41 A jelen ítélet 39. és 40. pontjában kifejtett indokok alapján az említett korlátozás nem tekinthető olyannak sem, mint amely igazolható a szakmai élet autonóm rendjének szakszervezetek általi védelmének biztosításával, amelyre a német kormány hivatkozik.

42 Végül a szociális biztonsági rendszerek pénzügyi stabilitásának célját illetően – amelyre a német kormány szintén hivatkozott, kifejtve, hogy a szociális biztonsági rendszer teljesítőképessége a munkavállalók bérszintjétől függ – a Bírósághoz benyújtott iratokból nem következik, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló intézkedés lenne szükséges a társadalombiztosítási rendszer pénzügyi egyensúlya súlyos veszélyeztetésének megakadályozásához, amelyről a Bíróság korábban már megállapította, hogy az a közérdeken alapuló kényszerítő oknak minősülhet (lásd különösen a C-372/04. sz. Watts-ügyben 2006. május 16-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-4325. o.] 103. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

43 A fenti megfontolások összességére tekintettel a feltett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EK 49. cikkel összefüggésben értelmezett 96/71 irányelvvel ellentétes az alapügyben fennállóhoz hasonló helyzetben a valamely tagállami hatóság által elfogadott törvényi intézkedés, amely az ajánlatkérő számára előírja, hogy az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződéseket csak olyan ajánlattevőknek ítélheti oda, amelyek az ajánlattételkor írásban kötelezettséget vállalnak arra, hogy munkavállalóik számára e munkák elvégzéséért legalább a teljesítés helyén kollektív szerződésben előírt munkabért megfizetik.

A költségekről

44 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

Az EK 49. cikkel összefüggésben értelmezett, a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló 1996. december 16-i 96/71/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel ellentétes az alapügyben fennállóhoz hasonló helyzetben a valamely tagállami hatóság által elfogadott törvényi rendelkezés, amely az ajánlatkérő számára előírja, hogy az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződéseket csak olyan vállalkozásoknak ítélheti oda, amelyek az ajánlattételkor írásban kötelezettséget vállalnak arra, hogy munkavállalóik számára az érintett munkák elvégzéséért legalább a teljesítés helyén kollektív szerződésben előírt munkabért megfizetik.

Aláírások